

Naturskyddsföreningen i Norrköping började 1991, efter samråd med kommunekolog Claes Svedlindh, ett restaureringsarbete av en gammal äng och betesmark på fastigheten Nybygget som ägs av Holmen Skog. Området hade då varit utan bete och slåtter i minst 15 år. För mer bakgrund hänvisas till skriften Nybygget av fotograf Bo André 2013.

Mängder av sly, buskar och träd, stora som små, avlägsnades successivt under flera år. Ljung rycktes i mängd och vartefter sly och örnbräken växte upp i ljuset och näring frigjordes, fordrades ett ständigt underhåll. En bit slåtteräng växte fram och visst fårbete hjälpte till med underhållet. För varje år ökade antalet rara växter och allt fler fjärilsarter kunde räknas in vid inventeringar. I december 2016 firades 25-årsjubileum med stor fest.

2015 invigdes Nybyggets naturstig, en 4 km lång vandringsled i en slinga genom området från Sörsjön genom Duvhult.

I augusti utökades arrendet en bit åt sydost till 2 ha och Kommunen stängslade den nya gränsen. Återigen fälldes mängder med små och stora träd som kapades och bars bort in i skogen som skogsgödsel efter samråd med ägaren Holmen, men en hel del björk bars och rullades ner till vägen för att användas som ved. Sly, ljung och örnbräken rycktes och bars bort. Redan efter ett år ökade bestånden av bl a slåttergubbar.

Jan Axelsson och Mirjam Idestrom tog initiativ att röja fållan vid tjärdalen (Sydvästra Fållan) som också var helt igenvuxen och därefter fållan på andra sidan Östgötaleden (Södra Fållan). Samma procedur som tidigare, men en hel del stockar lades som sydvända faunadepåer. I Sydvästra Fållan stod den stora gamla ståtliga kandelaberbjörken kvar som numera är helt fallen.

2016 Kommunen stängslade mellan sydvästra och södra fållorna så att får kunde börja beta där, dock för få får och för kort tid.

Samtidigt fortsatte naturligtvis det årliga underhållsarbetet på slåtterängen. Mängder med enar var svampangripna och togs bort och sedan togs flera träd bort "enligt EU direktiv".

2017 Ytterligare flera stora björkar togs bort i Södra Fållan. Jan Axelson och Cecilia Ambjörn fortsatte kontakterna med Holmen och kommunen. Området är till stora delar natura 2000 område med särskilda bestämmelser och möjligheter till bidrag för skötseln.

2018 Området norr om Södra- och Sydvästra Fållan började röjas och den ytan utvidgades successivt under följande år och fick småningom benämningen Södra Ängen. Ett område väster om ladan men söder om fågatan började senare också röjas och har utvidgats succesivt.

2019 Den stora Björkbacken började röjas efter att Naturskyddsföreningen arrenderat den. Många stora tallar fälldes och sparades och kom småningom att sågas upp till bräder av Jan-Anders Johansson som 2021 byggde ett dass på baksidan av ladan och andra bräder användes till fågelholkar. Röjningarna fortsatte. En hel del eldades upp, annat drogs till skogs. Enorma mängder örnbräken och ljung rycktes bort successivt. Jan-Anders tillverkade bänkar av kluvna stockar till bl a Björkbacken. På slåtterängen ringbarkades en stor asp och gårdsgården och grinden reparerades. Göran Esbjörnsson klöv och satte in granstörar under arbetet.

2020 Fagning och slåtter enligt tidigare år. Åkern nedanför ladan har tjockt gräs och under hela hösten kör Göran med röklinga, även in i november med snö, och räfsningen är då ett mycket tungt

arbete och gräset läggs upp bakom ladan. Den kompakta stora högen transporterades småningom bort av Holmen. En ansökan om LONA-bidrag, för hagmarksrestaurering, stängsling och borring av brunn, skickades in till Länsstyrelsen av kommunen i november. Den godkändes i februari året därpå.

2021 I maj borrade Holmen en brunn nära gamla fårhuset och kommunen drog ledningar till flera beteshagar. Samtidigt hjälpte ett arbetslag från Skogsstyrelsen till att sätta upp stängsel kring fällan med jordkällaren och kring Björkbacken.

Under större delen av året var ängsgruppen sysselsatt med restaureringen av de gamla betesmarkerna öster om gården. Gruppen tog bort mängder med sly, gallrade bort många träd och lade upp ett antal faunadepåer.

Man röjde och städade i ladan och fortsatte röjning på gamla åkern under vår och höst.

I juni var SNF medarbetarträff på Nybygget. Förbättring av dike ovanför ladan. "Sandbädd" för bin anlades av Länsstyrelsen ovanför Nybygget. Hittills inte bebodd, troligen för ren sand, den borde vara lerinblandad.

2022 Holmen lade nytt tegel på den gamla visthusboden/vedboden och boningshuset samt renoverade verandan. Vi fortsatte uppsnygning i ladan, dammsugning och skrapning av dörrar som tjärades. Jan-Anders tillverkade nya gångjärn till vagnslidrets stora övre dörr. Dasset var snart färdigt, fick toasits, målades ut- och invändigt och fick en stor trappsten. Vattnet kopplades in till fåren. 5 juni firade Naturskyddsföreningen 75-årsjubileum på Nybygget och ett äppelträd, bekostat av Handla Miljövänligt gruppen, planterades. Hösten avslutades i oktober med plantering av en skogslind också från Handla Miljövänligt gruppen.

2023 Holmen hade under tidig vår bytt ladans taktegel mot plåt, satt hängrännor och stuprör samt höjt det bakre övre hörnet av ladan och sågat bort nedre delen av övre gavelns panel och skarvat i ny. Rödmålat. Ny elcentral i vagnslidret och nya ledningar och kontakter. Jan-Anders fortsatte uppsnygning och sorterade i vagnslidret medan Cecilia fortsatte målningsarbete med fönster och inne i stallet.

Fagning som vanligt på våren, den ena stora aspen hade fallit över gårdsgården och grinden som lagades provisoriskt med en gammal grind. Några stora torra granbarksgranar hade fallit över fårstängslet vid slättergubbarna. Den stora kandelaberbjörken i södra fällan som fallit i omgångar omhändertogs.

Nu i slutet av augusti är all slåtter klar på samtliga områden, dessa har ju med åren succesivt utvidgats hela tiden och nu senast utvidgning av Södra ängen bortom fårhuset en bra bit och även upp mot boningshuset. I år har 25 får betat, först i fällorna och Björkbacken och sen efter slåttern nere på den ursprungliga slätterängen. Tidigare år betade bara 12-13 får och kortare tid. Nu i år syns en mycket tydlig skillnad i betestryck.

Jan Axelsson visade 19/8 den särskilda inhägnad på slätterängen som avser skydda den sent blommande Gentianan. Han och Mirjam utför särskild slåtter där i början på sommaren och sedan sent på säsongen. Nu fanns där många stora fina bestånd med Gentianan och rikligt med blommande ängsvädd som fjärilarna flitigt besökte. Som flora- och fjärilsinventerare rapporterar de in bestånden. Under åren har flera inventeringar av växtligheten gjorts och visar på en fin ökning av antalet sällsynta och hotade arter.

60-talet nya och renoverade fågelholkar har av Göran och Lena Johansson satts upp inom området och norröver kring Duvhult och häckningarna följs liksom fågelbeståndet i övrigt.

Göran är den ende kvarvarande aktive av den ursprungliga Ängsgruppen från -91 och fortfarande synnerligen aktiv och drivande i gruppen.

2024

Under vintern har stora mängder blötsnö knäckt flertalet stora enar på slätterängen. Jan- Anders fäller och kapar med motorsåg. Det blir slöjdmaterial och mycket som eldas. Snön har också knäckt många stora grenar på flera ekar på södra ängen och södra fällan. Då många hänger farligt och ligger olämpligt måste de kapas och tas om hand. Besvärliga motorsågsarbeten. Det sker succesivt under året och även under 2025. De blir ved och faunadepåer.

Fårhuset har Holmen, till stor sorg för oss, tagit bort och uppfört på annat håll....

Platsen var grovstädad men mycket arbete behövdes för att snygga till och frakta bort gammalt skräp. Efter det har fortsatt röjning av sly och buskar skett där västerut som utvidgning av den långsträckta "södra ängen".

Holmen gräver ett dränagerör från stupröret till diket framför ladan vilket gör att det blir torrare i vagnslidret.

Valborg är välbesökt med sedvanlig rundvandring och guidning av Göran och sedan grill och sång. Jan har en uppskattad floravandring på slätterängen i juli. Jan-Anders sköter om Jordkällaren i omgångar, ser över tak, får hjälp att röja ingången och lagar sen dörr och karm.

Slåttern sker som tidigare med inledande maskinslätter på gamla lyckan och sen vidare upp på stora delar av slätterängen. Själva slätterdagen är välbesökt av stora och små. De tidigare slagna ytorna räfsas och jämna ytor skärs med lie. Ärtsoppslunch och sång.

I september är den nya gårdsgården mot vägen färdig, som Holmen ordnat, men den nya grinden saknas.

I oktober kör Göran med slätterbalk av det höga täta gräset på den gamla åkern i södra fällan. Det blir 2 fulla hårdpackade lass på Jan-Anders kärra som körs iväg för att användas av en täckodlare. Fortsatt jobb med ekgrenar.

Längs diket i vårt områdes östra och sydöstra del är igenväxningen kraftig. I flera omgångar röjs mängder av mycket tjock sly och många träd tas bort. Mycket fick lämnas kvar till nästa vår att fraktas bort och även till depåer.

2025

I mars röjs logens östra del. Slangar, foderbehållare, maskindelar och plåtar tas ut och gammalt hö transporteras bort till skogen i 8 släpvagnslass. Brädgolvet städas rent och ligger ett par dm lägre än logens övriga golv. Holmen lovar att småningom lägga nytt golv där med begagnade golvbrädor från annat håll. Snickare tar mått i samband med att de pysslar om fasaden kring fönstret.

Den stora ringbarkade aspen, nära eldningsplatsen på slätterängen fälls. En del blir ved men det mesta blir som depå på platsen. Den andra stora aspen på slätterängens "bergkant" som tidigare fällts, plockas ihop som depå för att inte vara för spretig.

I april vidtar det ordinarie arbetet med fagning. Vi startar på den fina sydvända södra ängen som genom de senare årens arbete blivit allt finare och även mer lättskött. Längst i öster dock tungarbetat med kvarvarande mycket sly, stenig och ojämn mark, med spår av vildsvin. Då den även är blötare skedde fagningen där senare och i omgångar. Fagningen på alla övriga ytor fortsätter som tidigare. Under vår och sommar fortsätter hela tiden fagningen som senare övergår i slätter. Sly, örnbräken och älggräs fordrar ständig uppsikt. Ett permanent stängsel har kommunen satt upp kring området med sena Gentianor vilket underlättar skötsel av detta område.

23 aug startar maskinslåttern på slätterängens gamla lycka med slätterbalk och sedan som tidigare på delar av slätterängen, kompletterad med röjklinga på de stora ojämna partierna. Slätterdagen sker som förut med lie och räfsning av det maskinslagna gräset. Ärtsoppa och sång med dragspel. Jan-Anders fixar en trappa till ladan i aug innan Göran och Eva Gustavsson gemensamt firar födelsedag och slätterminnen i ladan.

I augusti töms logens västra del på gammalt hö, det blev åter 8 fulla släpvagnslass till skogen. I början på sommaren betade 13 får med början öster om ladan. Senare utökades antalet till 21 och betade längre tid än andra år, vilket hade positiv effekt.

Reflexioner

De första femton årens arbete resulterade i en slätteräng. Den kunde utvidgas 2015. Då påbörjades även röjning av södra och sydvästra fållan. 2018 började den nuvarande södra ängen röjas och succesivt utvidgas. Även ökad slätter kring fållans övre del. 2019 började Stora Björkbacken röjas när naturskyddsföreningen arrenderade den av Holmen. Mängder med träd fälldes som bland annat blev bänkar och bräder till ett nytt dass. 2021 borrade Holmen en brunn och vatten drogs till fållorna. Skogsstyrelsen stängslade Björkbacken och runt jordkällaren. Året efter lade Holmen nytt tak på visthusbod/lada, liksom på boningshuset som renoverades utvändigt. Våren 2023 får ladan plåttak, renovering av östra gaveln och målas.

Det känns som ängsgruppen med stolthet kan blicka tillbaka på mycket arbete som gjorts, mycken möda men även glädje och fin samvaro. Det är väl tack vare det arbetet som Holmen vidtagit sina åtgärder. Det känns som om vi nu kommit in i en viktig förvaltningsfas, nu när utvidgningarna är gjorda. Det är glädjande att några yngre nu anslutit och vi kan fortsätta och bevara allt detta fina. Det är en mycket värdefull natur som i samklang med hus och historia bildar en fantastisk kulturmiljö. Jämförande inventeringar av blommor och fjärilar har också visat vilken fin utvecklingen av naturen som fortsatt sker på Nybygget.

Ovanstående är en kort sammanfattning. Några namn har nämnts, men genom åren har många deltagit i arbetet på Nybyggeängen, några sporadiskt och andra intensivt och länge och borde kanske ha nämnts. De känns viktigt att vi har med oss litet av historien när vi fortsätter vår gemenskap och arbete.

Åke och Maja